

Notitie Onderwijsregio's maart 2023

Algemeen

De maatschappelijke opgave die centraal staat voor de onderwijsregio's is het zorgen voor voldoende leraren, schoolleiders en onderwijsondersteunend personeel (onderwijspersoneel) die met plezier werken in het onderwijs, goed opgeleid zijn, hun vak bijhouden en zich verder kunnen ontwikkelen. Hiermee investeren we ook in schoolontwikkeling en de kwaliteit van onderwijs. Om de energie vast te houden in de regio's die hun samenwerking willen doorontwikkelen en om te voorkomen dat er onwenselijke en onomkeerbare stappen worden gezet is het essentieel dat er een duidelijk proces is met heldere kaders en een lerende aanpak.

1. Procesvoorstel

Het is noodzakelijk om in het proces een duidelijke afbakening te maken wat voorlopers doen en wat we verwachten van alle regio's om uiteindelijk tot een landelijk dekkend beeld te komen. Het is van belang dat er voldoende ruimte is om te leren van de voorlopers en op basis van deze lessen kaders te kunnen stellen voor alle regio's.

Werkwijze voorlopers:

- De voorlopers committeren zich aan medewerking aan onderzoek en kennisdeling. De ervaringen in deze regio's worden benut om in het eerste jaar op openstaande punten (o.a. de wijze waarop de beroepsgroep deelneemt aan de regio, de governance en bekostiging worden ingericht) via onderzoek (monitoring en evaluatie) te leren wat wel/niet werkt en wat daar voor nodig is.
- In regio's die geen voorloper zijn, blijven partijen met elkaar samenwerken in lopende trajecten, en blijven zij met elkaar in gesprek over de opgave in de regio (o.a. zijn dat de huidige partners of missen er nog) zodat, met de eerste resultaten van de voorlopers snel ingestapt kan worden. De RE ondersteunt/-communiceert naar alle regio's in dit proces (o.a. welke stappen regio's wel en niet kunnen zetten om te voorkomen dat ze onomkeerbare stappen zetten die mogelijk botsen met een toekomstige uitkomst uit de evaluatie van de voorlopers).
- Vanaf januari 2023 wordt gestart met het opstellen van een duurzaam financieringsinstrument voor de onderwijsregio's. Dat is een bundeling van in ieder geval de losse RAP- en SO&P-regelingen. Reeds gevormde onderwijsregio's kunnen vanaf 1 januari 2024 via deze regeling alle middelen aanvragen. RAP-regio's en SO&P-partnerschappen die geen voorloper zijn kunnen in 2024 gebruik blijven van maken van een regeling vergelijkbaar aan RAP/SO&P. Voorwaarde is wel dat zijn in 2024 onderwijsregio's gaan vormen, gebruik makend van de lessen en evaluatie van voorlopers en een bijbehorend plan van aanpak maken zodat we eind 2024 tot een landelijke dekking van onderwijsregio's komen.
- Er wordt een gedegen traject van monitoring en evaluatie van de voorlopers ingericht.
- Op basis van de inzichten van de voorlopers wordt kennis gedeeld en worden kaders bijgewerkt en verder ingevuld.
- Om duidelijk te maken wat regio's kunnen verwachten en wanneer wat van hen verwacht wordt, wordt helder naar alle regio's gecommuniceerd:
 - Dat regio's die geen voorloper zijn, niet worden verplicht om gedurende de voorlopersfase ingrijpende stappen te zetten, maar zij dat wel verkennen.
 - Op welke punten de kaders nog kunnen/zullen worden bijgesteld en/of aangevuld op basis van wat geleerd wordt van de voorlopers en de landelijke besluitvorming die volgt uit de monitoring en evaluatie van de voorlopers;
 - Hoe het gehele proces inclusief het traject van monitoring en evaluatie er uit ziet;

- In hoeverre regio's ondersteuning kunnen verwachten bij het opstellen van plannen van aanpak.

Fasering tot aan de start van de voorlopersfase:

Fase 1: vaststellen criteria en proces voorlopers (tot eind maart 2023)

- Voorwaarden, proces, kaders en communicatie worden vastgesteld op BO van 23 maart¹;
- Alle regio's ontvangen deze kaders en kunnen beslissen of zij als voorloper aan de slag willen met planvorming.

Fase 2: planvorming voorlopers (tot half mei 2023)

- Voorlopers kunnen van 3 tot en met 28 april een beknopt plan van aanpak inleveren bij de Realisatie Eenheid (RE) (realisatieeenheid@minocw.nl) waarin zij aangeven als voorloper aan de slag te willen en op welke manier zij aan de kaders voldoen of van plan zijn daar naar toe te werken;
- Het BO besluit op 11 mei welke voorlopers daadwerkelijk kunnen starten op basis van voordracht van vertegenwoordiging partijen;
- Het BO besluit op 11 mei over de wijze waarop flankerend onderzoek ingericht wordt;
- Voorlopers worden geïnformeerd over besluitvorming en kunnen van start.

Fase 3: voorlopers aan de slag (vanaf half mei 2023)

- Voorlopers gaan aan de slag met verdere uitwerking en vervolgens uitvoering van hun plannen op basis van de regionale opgave;
- Onderdeel van het voorloperschap is actieve kennisdeling, dat o.a. kan plaatsvinden in kennisdelingsessies (met ten minste één sessie voor de zomer en één in het najaar). De RE is aanjager/organisator van deze kennisdeling en wordt daarbij ondersteund vanuit de bestaande structuren van het Platform SO&P, het landelijk Onderwijsloket, arbeidsmarktplatforms. Hierbij worden ook externe experts betrokken.
- Gedurende deze fase vindt flankerend onderzoek plaats ten behoeve van besluitvorming in fase 4.

Fase 4: vervolg

- Na één jaar vindt er evaluatie (van structuur/governance, interventies en effecten) plaats en wordt besloten door de Programmaraad welke implicaties dit heeft voor het vervolgproces.

2. Voorwaarden voorlopers

Partijen in een regio kunnen in aanmerking komen om als voorloper te fungeren, wanneer zij een beknopt **plan van aanpak** indienen waarin onderstaande zaken zijn opgenomen en aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan, of wordt aangegeven hoe er naartoe wordt gewerkt.

In het beknopte plan van aanpak is in ieder geval opgenomen een uitwerking op hoofdlijnen van de volgende elementen:

¹ Aan het bestuurlijk overleg nemen deel: OCW, PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, AOb, CNV, FvOv, AVS, PVVVO, BVMB0, VH en UNL

a) Formuleer de maatschappelijke/regionale opgave en schets een integrale aanpak

- Kenschets van de onderwijsarbeidsmarktsituatie in de betreffende regio: welke vraagstukken zijn kenmerkend voor de regionale onderwijsarbeidsmarkt en willen partijen vanuit collectieve verantwoordelijkheid aanpakken. Onderbouw dit zo veel als mogelijk empirisch.
- Vertaling naar een integrale aanpak op de vijf beschreven gebieden (werven, matchen, begeleiden zij-instromers en starters, opleiden en professionaliseren) voor onderwijspersoneel (leraren, OOP, schoolleiders, enz.); met speciale aandacht voor de afspraken over werven, matchen, opleiden en begeleiden van zij-instromers in beroep (incl. schoolleiders).
- Uitgangspunt in het plan is het versterken en samenbrengen van wat er al gebeurt in de partnerschappen Samen Opleiden en Professionaliseren, RAP-regio's en de allianties van lerarenopleidingen; daarbij wordt (in ieder geval) op/meeegenomen: een plan t.b.v. de 100%-ambitie (alle leraren in 2030 opgeleid in een partnerschap SO&P, conform het Kwaliteitskader Samen Opleiden en Inductie). In deze partnerschappen ligt ook de opdracht voor het begeleiden van startende leraren, en schoolleiders en hun verdere professionalisering (waar mogelijk), en een doorkijk naar de opdracht voor de NGF aanvraag Nationale Aanpak Professionalisering Leraren.

b) Benoem stakeholders en beargumenteer welke 'regio' passend is voor de aanpak

- Afbakening van de regio: zoveel als mogelijk (empirisch) onderbouwd op welke wijze de samenwerkende partijen een samenhangende onderwijsregio vormen. Onderwijsregio's die opereren in hetzelfde/aanpalende geografisch gebied mogen elkaar niet beconcurreren.
- Welke partijen (in ieder geval besturen en opleidingen – zowel hbo en wo lerarenopleidingen als educatieve ad-opleidingen en mbo-opleidingen voor onderwijsondersteuners – in afstemming met de beroepsgroep) dit plan indienen en eventueel met welke andere partijen samenwerking wordt gezocht (denk aan gemeenten, bedrijfsleven, instellingen, kinderopvang etc.); incl. een visie op welke wijze partijen zich inzetten om alle schoolbesturen en lerarenopleidingen in de onderwijsregio aangesloten te krijgen of vertegenwoordigd te krijgen.
- Alhoewel de voorkeur is uitgesproken om een bovensectorale onderwijsregio in te richten, is het mogelijk om onderbouwd een sectorspecifieke aanvraag in te dienen gericht op po, vo of mbo (als werkgever).
- In de aanvraag is (indien nodig) beschreven hoe men binnen de regio met landelijke samenwerkingen op gebied van denominatie, schooltypen, onderwijsconcepten en kleinschalig opleidingsaanbod wil omgaan.

c) Formuleer samenwerkingsafspraken en governance-structuur

- Plan van aanpak voor het vormgeven van de governance in de onderwijsregio (het eindbeeld hoeft nog niet duidelijk te zijn, maar wel de stappen om tot besluitvorming te komen) met daarin een rol voor de beroepsgroep.
- De beroepsgroep is betrokken bij de planvorming en heeft hierin een gelijkwaardige stem. AOb is hiervoor de contactpersoon namens de andere vakbonden- en vak/beroepsorganisaties (CNV, FvOv, Platform VVVO, BVmbo, AVS en VELON); contact kan via de regionale contactpersonen verlopen.

Overige uitgangspunten:

- Ontwikkeling van één regionaal adviesloket (verbonden met het landelijke onderwijsloket) met allocatiefunctie (bij elkaar brengen van vraag en aanbod incl. voor schoolleiders en OOP).
- Voorlopers/pilotdeelnemers leveren hun bijdrage aan het monitoringsonderzoek en delen hun ervaringen in kennisdeelsessies georganiseerd door RE zodat andere scholen, lerarenopleidingen en vakbonden en beroepsorganisaties daarvan kennis kunnen nemen en kunnen leren.
- Bij besluitvorming over experimenteeruimte krijgen voorlopers voorrang, op voorwaarde dat hun voorstel voldoet aan de toetsingskaders.

Optioneel:

- Pilot met regionale invalpool waar personeel op vrijwillige basis in geplaatst kan worden, ter vervanging van commerciële uitzendconstructies. Als voorlopers hiermee aan de slag gaan, moeten vooraf landelijk de arbeidsvoorwaardelijke/juridische kaders worden bepaald;

Nb. Bovenbestuurlijk aannamebeleid is nu nog niet aan de orde. Hiervoor moeten vooraf juridische en arbeidsvoorwaardelijke kaders duidelijker worden uitgewerkt. Wel kan de behoefte/meerwaarde ervan in kaart worden gebracht. Voorlopers zouden zich moeten richten op samenwerking waarbij geen aanpassingen nodig zijn in bestaande juridisch en arbeidsvoorwaardelijk kader (CAO, bevoegdheden, medezeggenschap). Besluiten over wijziging (of andere toepassing) van arbeidsvoorwaardelijke/juridische kaders moeten altijd landelijk genomen worden.

3. Afwegingskader

De selectie van voorlopers gebeurt op basis van de volgende afwegingen:

- Plan van aanpak van de voorloper voldoet in voldoende mate aan de minimale inhoudseisen. Daarbij wordt specifiek gekeken naar:
 - o Wijze waarop de beroepsgroep bij planvorming is betrokken en instemming aan het plan heeft verleend.
 - o Aandeel van schoolbesturen en opleidingen in de regio dat de aanvraag indient en de visie op uitbreiding daarvan.
- De selectie kent voldoende diversiteit/spreiding tussen regio's:
 - o Verschillende uitdagingen, ambitieniveau en accenten in plan van aanpak, incl. de planvorming op het gebied van de governance.
 - o Spreiding over het land en verschillende context (stedelijk/niet-stedelijk/krimpregio's).
 - o Een evenwichtige verdeling van bovensectorale en sectorale aanvragen.
 - o Spreiding lokale/regionale/bovenregionale/landelijke samenwerking.
 - o Zowel doorontwikkeling bestaande regionale samenwerkingen als nieuw op te richten onderwijsregio's.

